

Pokud mají štěňata dostatek kontaktu s lidmi, snadno se integrují i do své nové rodiny

Když pes s fenkou...

Chceme-li chovat psy úspěšně, měli bychom postupovat velmi pečlivě, protože za celou řadu problémů, k nimž může dojít při chovu, může právě jeho špatné řízení.

Protože reprodukční cyklus psů se může velmi výrazně odlišovat, nikoho nepřekvapí, že okolnosti provázející chov mohou chovatele pěkně zmást. Aby tedy bylo zajištěno potomstvo, měli bychom ještě před první myšlenkou na chov věnovat pozornost celé řadě podstatných věcí.

Reprodukce je často jen rutina

Nejdříve je důležité prověřit si věrohodně plodnost. Rozhodující roli hraje věk psa. Psi jsou až do „puberty“ neplodní. Většina psů je pohlavně zralá zhruba od věku deseti měsíců. Jsou však známé případy, kdy několikaměsíční sotva odrostlé štěně úspěšně nakrylo fenu.

Jakmile začne ve varlatech vznikat testosteron a sperma, může být v některých případech sperma vyprodukované na počátku pohlavní zralosti psa abnormální; jakmile pes dospěje, tento problém

většinou zmizí. Někteří psi, kteří se při krytí jeví zcela normálně, nevytvářejí ejakulát, kterým by mohla být fenka oplodněna. V takovém případě jde pravděpodobně o vrozenou anomálii.

Semeno si můžete uchovat na později

Získané poruchy plodnosti s rostoucím věkem přibývají. U psů ve „středním“ věku od pěti do šesti let začne plodnost klesat. Obecně lze tedy říci, že mladší psi jsou plodnější než starší zvířata - to je tvrzení, které asi nikoho nijak zvlášť nepřekvapí. Mají-li se geny určitého psa předávat dále, doporučuje se odebrat semeno takového psa již v mladém věku a zmrazit ho. Pokud se totiž později začne zhoršovat kvalita semene a chovatelé se pokouší získat od psa již méně kvalitní sperma, není kvalita (tedy plodnost) hluboce zmrazeného semene nijak optimální.

Historie plodnosti

... je věc, kterou bychom si měli prostudovat, než se pustíme do chovu, protože z ní vyplývají velmi cenné informace týkající se úspěšnosti. Čím více informací získáme, tím snáze budeme moci rozpoznat možné problémy - a možná se nám podaří se jim vyhnout nebo jim předcházet. Měli bychom si ujasnit především následující otázky: vývoj, chování při krytí, popřípadě libido (= sexuální zájem), počet úspěšně nebo neúspěšně nakrytých fen, velikosti vrhů a datum posledního vrhu. Jestliže se poslední vrh po daném psovi narodil již před delší dobou, nelze zaručit, že pes je ještě plodný. Jestliže se pes ještě nikdy nestal otcem (bez ohledu na to, zda již kryl nějakou fenu), je jeho plodnost vždycky otázkou.

Před krytím nejdříve k lékaři

Před prvním použitím psa v chovu by-

chom se měli nejdříve vydat ke zvěrolékaři. Je totiž třeba, aby se vždy předem vyloučily určité nemoci, a proto ho musí zvěrolékař důkladně vyšetřit. K chovu bychom vždy měli používat jen zcela zdravé psy. Při tomto vyšetření se provádí celkové vyšetření zdravotního stavu psa a speciální vyšetření pohlavních orgánů, protože psi trpí celou řadou malformací a onemocnění varlat a nadvarlat. Zdravý pes, to samozřejmě také znamená, že pes by neměl trpět nadváhou, protože nadváha může podstatně snižovat schopnost psa správně kopulovat. Nadváha může také způsobovat poruchy plodnosti, protože nadměrné množství tuku v šourku (ve skrotu) může narušit tepelnou regulaci varlat. Teplota varlat musí totiž být poněkud nižší, než je běžná tělesná teplota psa (proto také jsou takto mimo tělo). Jedině tehdy může tvorba spermií probíhat normálně.

Momentální zdravotní problémy nebo zdravotní problémy v minulosti (například horečka, nemoci srdce nebo látkové výměny) mohou negativně ovlivnit plodnost psa. Neurologická onemocnění mohou způsobit, že pes nedosáhne erekce nebo ji nedokáže udržet po potřebnou dobu. Tyto nemoci mohou zabránit také správné kopulaci a krytí. Dalším faktorem, který se může nepříznivě projevit na reprodukci, jsou onemocnění prostaty. Uvedenými nemocemi trpí především starší psi, kteří jsou chováni převážně v kotcích. Nepříznivý vliv na plodnost mohou mít dokonce onemocnění kůže, protože se mohou rozšířit i na šourek a mohou velmi silně ovlivňovat celkový zdravotní stav a pohodu psa.

Je-li nepříznivě ovlivněna schopnost psa oplodnit fenu, i když pes byl až do dané doby plodný (to se týká především psů ve věku od tří do čtyř let), doporučuje se nechat vyšetřit sperma psa. V semenu psa může být příliš málo spermií nebo mohou být spermie málo pohyblivé. Ve vzácných případech může dojít k regeneraci. Prognóza proto bývá spíše opatrná až nepříznivá. Především u cenných chovných psů je třeba provést ještě další kontrolní vyšetření zhruba za 2 až 3 měsíce. Je-li výsledek vyšetření spermatu nezměněn, jsou vyhlídky na regeneraci špatné. Bohužel neexistuje žádná účinná terapie - snad až na optimální výživu psa.

Kyčle musí být v pořádku

V chovu je vždy nutné dbát na to, aby se neustále zlepšoval celkový zdravotní stav plemene a aby se potíraly dědičné nemoci. Mezi nejznámější dědičná onemocnění patří dysplazie kyčelního kloubu (DKK).

U tohoto onemocnění jde o vývojovou anomálii kostry, která je široce geneticky podmíněna. Proto bychom rozhodně neměli používat k chovu psy, kteří prokazatelně trpí dysplazií kyčelního kloubu. Čím vyšší je stupeň DKK psa, tím je vyšší pravděpodobnost výskytu DKK u jeho potomků. Psi a fenky určují riziko DKK potomstva stejnou měrou. Pokoušet se chovem bojovat proti výskytu DKK znamená, že dostaneme psy, kteří ani za nepříznivých rámcových podmínek nebudou reagovat špatným vývojem kyčlí, ale i přes nepříznivé podmínky prostředí se u nich vyvinou správně fungující klouby.

Neopnechte nic náhodě

Pes a fenka jsou oba zdraví, a proto je všechno v pořádku. Jakmile ovšem věc dospěje do rozhodujícího okamžiku, najednou to tak nějak nejde. Příčin může být několik: pes nemá dostatečnou chuť - například následkem bolesti v pánevních končetinách. Na vině mohou být i psychické poruchy. Sem patří mimo jiné strach z cizího prostředí nebo také nesprávné chování majitele. Donucovací prostředky (například nasazení náhubku nebo dobře míněná pomoc při vlastním krytí) mohou problémy s pářením psů ještě zhoršit. Samozřejmě nesmíme zapomínat ani na vzájemné osobní sympatie a antipatie určitého psa a určité fenky.

Problémy může samozřejmě přinášet také nesprávné stanovení okamžiku krytí. Chyby při stanovení správného dne krytí nejsou nijak vzácné. Hlavní příčinou je to, že u řady fen jsou projevy hárání jen nevýrazné, nebo fenky hárají nepřiměřeně dlouho. Jestliže nezvolíme správný okamžik krytí, fenka nebude ke krytí svolná. Délka počáteční fáze říje (proestrus) a vlastní říje (estrus) se může velmi podstatně lišit od průměrných hodnot - dosahuje 2 až 21 dne. Pak je samozřejmě třeba, aby chovatel respektive majitel psa jednal dostatečně pružně a přizpůsobil se těmto výkyvům. Rozhodně doporučujeme vést si záznamy o dosavadních cyklech fenky. Ke stanovení optimálního dne krytí lze použít dnes už poměrně spolehlivý rychlý test, ale ten by měl být jen doplňkem důkladného vyšetření stěru poševní sliznice.

Fenky, které ještě nikdy nebyly kryty, bychom měli spojovat raději se zkušeným krycím psem; mladého psa bychom naopak vždy měli přivést nejdříve ke zkušené feně svolné ke krytí. Aby pes neztratil zájem o fenu, neměla by zvířata spolu strávit příliš dlouhou dobu.

V ideálním případě bychom měli fenu dovést ke krycímu psovi - a to přede-

vším z důvodů teritoriálních pudů fen. Fenky jsou mimo svůj revír podstatně méně dominantní a samci musí být při krytí dominantnější než fenky, aby je fenky vůbec při krytí strpěly. Takzvané alfa fenky (tedy dominantní fenky) se nikdy nepáří s hierarchicky níže postavenými psy (beta-psy).

Nároky na chovatele

Jestliže se psi odchovávají v rámci chovatelského klubu, musí být splněny minimální podmínky stanovené příslušnou kynologickou organizací. V některých zemích musí i chovatel splňovat zákonem předepsané podmínky. Německu to například znamená, že štěňata a dospělí psi se musí denně těšit nejméně tři hodiny lidskému kontaktu a pozornosti, které jim věnuje samotný chovatel nebo jiné osoby, které se starají o štěňata. To je důležité především pro štěňata, která by měla mít od šesti týdnů věku kontakty i s cizími osobami, aby v dospělosti netrpěla plachostí před cizími. Pak se štěňata snadno integrují do své nové rodiny.

Tento úzký kontakt předpokládá, že psi jsou ubytováni v blízkosti místa bydliště chovatele. Prostory, ve kterých se psi zdržují, musí být světlé, suché, čisté, s možností snadného úklidu a dezinfekce a musí být také dobře větrané. Středně velký pes potřebuje kotec o velikosti nejméně šesti čtverečních metrů. Jestliže se v jednom kotci zdržuje více psů, plocha se zvyšuje o tři metry čtvereční na každého psa. Pokojová teplota by měla být mezi 18 a 20 °C. Proto je nutné, aby byl kotec vytápěný. Venkovní kotce musí být vybaveny tepelně izolovanou psí boudou. Psi umístění v kotcích musí mít k dispozici volně přístupný výběh.

Plocha výběhu by měla být částečně pokryta přirozenou půdou a musí umožňovat volný výhled do okolí. Pes musí mít volný výběh nejméně dvě hodiny denně. Držení psů v boxech nebo dokonce v klecích je zakázáno!

Uměle k potomstvu

Umělé oplodnění je v chovu velkých hospodářských zvířat již rutinou, ale u psů se obecně provádí jen v případě, že to „nejde“ přirozenou cestou z nejrůznějších důvodů. Umělé oplodnění se jen zřídka provádí proto, aby se lépe využili mimořádně cenní psi (viz výše).

Všechno bude v pořádku. Jestliže nakryjete zdravou fenu ve správný okamžik plodným psem, můžete předpokládat, že fenka zabřežne - a dosáhnete svého chovatelského cíle. ■